

REVISTA PRESEI

BULETIN SĂPTĂMÂNAL AL DIRECȚIUNII PRESEI ȘI INFORMAȚIILOR
DIN MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE

Nr. 31.

Joi, 3 Octombrie 1935

S U M A R :

I. PRESA STRĂINĂ DESPRE ROMÂNIA

	Pag.		Pag.
a) ECONOMIE ȘI FINANȚE :		c) CULTURA ȘI ARTA :	
Presa germană	106	Presa cehoslovacă	106
„ maghiară	106	d) FOLKLOR :	
b) MINORITARE :		Presa elvețiană	107
Presa bulgară	106	„ turcă	107
„ evreiască din străinătate	106	e) DIVERSE :	
		Presa engleză	107
		„ elvețiană	107

II. CONFLICTUL ITALO-ABISINIAN

	Pag.
Presa franceză	108
„ italiană	108
„ engleză	109
„ germană	110
„ polonă	111
„ elvețiană	111
„ iugoslavă	111

III. RĂSPUNSUL ANGLIEI LA NOTA FRANCEZĂ

Presa engleză	112
„ franceză	112
„ italiană	113
„ sovietică	113
„ germană	114
„ belgiană	114
„ Statelor-Unite	114

IV. CĂLĂTORIA D-LUI GÖMBÖS LA BERLIN

	Pag.
Presa franceză	114
„ engleză	115
„ elvețiană	115
„ austriacă	116
„ maghiară	116
„ cehoslovacă	116
„ polonă	117
„ iugoslavă	117

V. PROBLEMA TERITORIULUI MEMEL (KLAIPEDA)

Presa franceză	117
„ germană	118
„ sovietică	119
„ letonă	119
„ polonă	119
„ engleză	119

VI. VIZITA UNOR DEPUTAȚI FRANCEZI LA BUDAPESTA

Presa franceză	120
--------------------------	-----

PRESA STRĂINĂ DESPRE ROMÂNIA

ECONOMIE ȘI FINANȚE

Presa germană.

Ziarul BÖRSEN ZEITUNG din 25 Septembrie publică o telegramă a corespondentului său din Budapesta, intitulată interogativ, „România înăbușe exportul său în Italia?“, și cu subtitlul: „Ingrijorări pentru soarta exigibilităților românești“:

„După cum ni se comunică din București, Consiliul economic al guvernului român intenționează a lua deocamdată măsuri energice pentru a împiedeca sporirea exigibilităților românești față de Italia, printr'o serie de restricții de export. In cercurile economice competente ale României nu se ascunde faptul că exportul de petrol, benzină și motorină, animat în urma pregătirilor de războiu ale Italiei, constituie actualmente îngrijorări serioase, cu atât mai mult, cu cât bonificarea de clearing a României a crescut în ultimul timp la 800 milioane lei.

„Deoarece, din cauza pregătirilor sale de războiu, Italia împiedecă exportul materiilor prime și a semifabricatelor trebuincioase României, lichidarea situațiilor externe se lovește de greutăți aproape insurmontabile. Planul guvernului român de a aduce contravaloarea exigibilităților blocate prin importarea produselor industriale italiene, anume hidroavioane a trebuit să fie părăsit, având în vedere desfășurarea evenimentelor din Italia. Față de aceasta a trebuit însă să se constate că Italia face tot mai mari cumpărături în România, așa în cât, societățile petrolifere din țară lucrează aproape exclusiv pentru comenzi italienești și nu mai pot pune aproape de loc petrol la depozite pentru necesitățile interne.

„Ingrijorările în ce privește soarta exigibilităților românești se măresc și prin faptul că pe piața mondială lireta arată o tendință de scădere din ce în ce mai mare. In aceste împrejurări, guvernul român se va vedea nevoit de a îngreuna sporirea bonificării de clearing printr'o înăbușire a exportului în Italia. Este, prin urmare, foarte probabil că în această privință consiliul economic va lua importante dispoziții“.

Presa maghiară.

In numărul din 24 Septembrie, PESTER LLOYD publică o corespondență din București în care își exprimă speranța că negocierile economice româno-maghiare vor fi reluate și se va putea realiza o convențiune de care să fie mulțumite ambele părți.

MINORITARE

Presa bulgară.

MIR din 27 Septembrie, sub titlul „O campanie deplasată“, consacră editorialul său protestelor presei române împotriva Bulgariei, în legătură cu persecuția românilor din Bulgaria:

„L'Independance Roumaine“, scrie ziarul, pretinde că cetățenii noștri români ar fi obiectul unor măsuri excepționale.

„Este cunoscut că minoritatea română, atâta cât există în țara noastră, se bucură de toate drepturile

și că nicio dispoziție legală sau de caracter excepțional nu s'a luat împotriva ei și de aceea sunt inexplicabile motivele unei astfel de campanii“.

In continuare, ziarul bulgar adaugă că: „măsurile excepționale cu privire la minoritatea bulgară din România, constituie în ultimii ani, regula generală și se întrebă dacă nu cumva „această campanie contra Bulgariei nu este întreprinsă pentru a justifica măsurile existente sau acelea care vor mai fi luate de acum înainte“.

„Dacă, din partea României nu se urmărește un alt scop, conchide ziarul, noi putem să asigurăm pe confrății noștri de pe malul celălalt al Dunării, că nu există niciun motiv de plângere.

„Relațiunile corecte între două State impun o verificare prealabilă a faptelor, pentru ca să nu se mai creeze tulburări fără sens într'un moment când atmosfera este îmbibată de electricitate“.

Presa evreiască din străinătate.

Ziarul evreesc HAIT din Varșovia, cu data de 27 Septembrie, vorbind despre ravagiile antisemitismului în lumea întreagă, scrie următoarele cu privire la situația evreilor din România:

„Este greu de găsit o rază de lumină în viața evreilor din Țările Europei. Mai mult s'au mai puțin evreii sunt primejduiți în existența lor și privesc cu îngrijorare viitorul. Dacă în țările civilizate evreii sunt atât de prizoniți, ce să mai vorbim despre România, unde fostul premier, d. Vaida-Voevod a început cu isprăvile sale antisemite, în care găsesc reazăm atât membrii gărzii de fier cât și cuziștii.

„Incepând anul nou al calendarului evreesc, ne simțim oboșiți de drumul lung de suferințe care am străbătut în țările unde sunt împroșcați evreii și ne întrebăm, dacă anul care începe ne va scăpa de nebunia antisemită care predomină în atâtea țări. Va începe oare o eră nouă de legalitate și dreptate pentru a izbăvi lumea de catastrofe noi și de vărsare de sânge legată de ura care se răspândește între popoare?“.

CULTURĂ ȘI ARTĂ

Presa cehoslovacă.

L'EUROPE CENTRALE din 21 Septembrie publică un articol în care relevă cele două elemente permanente din opera d-lui Mihail Sadoveanu: predilecția sa pentru un trecut personal sau istoric și o profundă dragoste pentru natură și fenomenele ei care dau un sens etern și adevărat gesturilor oamenilor:

„Cea mai bună exemplificare a talentului său de narator, scrie ziarul, este volumul „Țara de dincolo de ne-gură“, care conține scurte povestiri de vânătoare legate între ele prin patima „vânătorului“, pentru elementele creațiunii, spectacolele naturii în starea lor primitivă și originală.

„După o minunată succesiune de tablouri care rezumă Geografia fizică a României, autorul face o fidelă descriere a Deltei Dunării, „regiune, unică în Europa, prin caracterul poziției și perspectivelor sale.

„Vegetația bogată și variată, nenumăratele specii animale, viața care palpită pretutindeni, în apă, în noroi,

în tufişurile stufoase ale sălciiilor, în milioanele de insecte și păsări, toate acestea dau o viață specială Deltei.

„Autorul își continuă pribegia dealungul altor mlaștini și râuri, până în munții seculari, uitându-și reputația sa de bun vânător, lăsând să treacă prin fața ochilor săi, absorbiți de minunatele priveliști, cârduri de rațe sălbatice și cocori sălbatice. El preferă să admire vânătoarea altora, să studieze gesturile și fizionomiile lor, care procură admirabile portrete.

„El vorbește cu mare dragoste de prietenul cel mai bun al vânătorului, câinele său.“

„In afară de toate acestea, autorul articolului relevă marea artă a povestitorului, „în fața căruia, trecutul n'are dimensiuni, iar timpul nu este altceva decât o perspectivă mai înșelătoare decât aceea a spațiului, dar capabilă de a da lucrurilor un contur de artă, care nu dăunează întrunimic realității“.

FOLKLOR

Presă elvețiană.

Revista SCHWEIZER FAMILIE din Zürich, din Septembrie, publică o pagină ilustrată, cu fotografii de țărânci și țărâni, cu tulpice, din Țara Moșilor, în porturile lor naționale, intitulată: „Târgul de fete din Transilvania“.

Se descrie tradiționalul „târg de fete“, de pe muntele Găina, unde în fiecare an, moșii și crișenii își aduc flăcăii și fetele la vedere cu o parte din zestre în lăzi grele, cu toată podoaba costumelor lor înflorite și cei care se plac, își dau mâna, își jură credință și hotărăsc să se cunune și să se lege pentru toată viața. Mai înainte vreme, veneau și preoții din satele flăcăilor și fetelor și după învoială și binecuvântarea părinților, preoții săvârșeau pe loc taina căsătoriei, cu toată solemnitatea cuvenită acestui act suprem din viața omului (de aci și expresia germană „Hochzeit“) și în asistența rudelor și cunoscuților. La festivitate se desfășurau, după datină, frumoasele jocuri naționale din ținuturile respective, cu chiote și glume populare în versuri, potrivite cadentei și figurilor jocurilor.

„Târgul se ține într-o duminică de vară, dar de cu sămbătă, s'adună lumea și pe dealuri s'aprend focuri puternice în vălvaitea mare, care luminează feerie culmele munților, iar buciurile sau tulpicele răsună puternic dintr'un pisc spre celălalt, vestind bucuria și sărbătoarea târgului.

„Cu prilejul „târgului de fete“, însă, se desfac și diverse produse de lemn: „cercurile și ciuberele“, faimoase ale moșilor, ca și alte obiecte casnice, precum sunt țesăturile, catrințele, cojoacele, șerparele, opincile, velințele, păeturile etc.

„Până noaptea târziu, jocurile înflăcărate, săltărețe, — cum sunt „purtata“, „chindia“, „pambriul“, „brăulețul“, „învârtita“, „abruđeana“, „zărândeana“ și „ciuceana“ — împreunează flăcăii și fetele, când, înlănțuiți, când perechi, perechi sau în grupuri de câte patru și tinerețea sburdă în frumoase figuri coreografice, după melodiile năvalnice și fermecătoare ale areușului aprig de pe lăută și ale țambalului și „gurdunei“ (contrabas), păstrătoare de măsură.

„Când, după atâta joc și sbucium, după atâtea mlădieri și tropote, tinerii se mai odihnesc, ștergându-și frunțile înfierbântate și de focul inimii, se văd perechi, perechi, desprinzându-se din ceată, cuprinzându-se pe

după mijloc, privindu-se cu atâta drag, ochi în ochi, și câteodată, gură în gură, semn că s'au ales, se iubesc și se cunună“.

Presă turcă.

Cu ocazia participării delegațiunii române la festivalul balcanic care a avut loc la Istanbul, ziarele turcești: AKŞAM, TAN, JOURNAL D'ORIENT, GIUMHURIET, KURUN, BEYOĞLU, ș. a., am publicat numeroase fotografii și amănunțite dări de seamă, despre caracteristica dansurilor și costumelor românești.

Pe lângă cele de mai sus, cotidianul GIUMHURIET, din Istanbul, a publicat, sub semnătura d-lui Y Ziya Cenk, directorul Conservatorului turc, un lung interviu al d-lui profesor Dobrescu, dela O. N. E. F., conducătorul echipei românești, despre caracterul și laturile comune ale dansului la diferitele popoare din peninsula Balcanică.

DIVERSE

Presă engleză.

DAILY INDEPENDENT din 14 Septembrie menționează cazul reverendului Alfred Hall, „care a fost acuzat în România ca făcând propagandă ungară.

„Rev. Hall, scrie ziarul, este un pacifist cinstit și convins și este cert că a fost o confuzie la mijloc. Credem că nici nu cunoaște limba ungară“.

„Rever. Hall, continuă ziarul, s'a dus în Ungaria și în România, în calitate sa de președinte a „Asociației Internaționale a Creștinismului Liber și a Libertății religioase“, ca să viziteze congregațiile din acele țări și să salute poporul și preoții acelor congregații din partea bisericilor Unite din Anglia și America.

„La sediul central din Londra, scrie ziarul, lumea nu a fost alarmată de cele întâmplate rev. Hall, ei a făcut mai de grabă haz“.

Presă elvețiană.

Revista OEVRE din Geneva, cu Nr. 7, din anul curent, publică sub semnătura d-lui profesor dr. Victor Deznai, un articol relativ la poziția, căile de comunicație, regiunea naturală și fizionomia orașului București.

Din punct de vedere geografic, autorul arată că Bucureștiul este așezat în Sud-Estul țării, la o altitudine de 60 până la 90 m. deasupra mării, străbătut dealungul de râul Dâmbovița.

„Din punct de vedere al comunicațiilor internaționale, Bucureștiul este situat la încrucișarea marilor drumuri internaționale, care vin dinspre Ungaria, Polonia și Rusia. Aeroportul Băneasa este deservit de linia „Air-France“, iar rețeaua drumurilor este deservită de mai multe linii de autobuze.

„Suprafața regiunii naturale a orașului este de 40.000 de km p. Populația numără 3.300.000 de suflete. Populația regiunii se ocupă, în deosebi, de agricultură. Regiunea este bogată în câmpuri petrolifere și regiunea Prahovei posedă o industrie foarte dezvoltată.

„Orașul București este așezat pe un teren relativ plat. Diferențele de nivel, prea puțin importante, în raport cu întinderea lui, nu schimbă sărăcia priveliștii. Centrul se modernizează repede, dar cartierele mărginașe au păstrat un caracter provincial.

„Marea industrie tinde să se concentreze la Sud, Sud-Est, Nord-Est și Nord-Vest. Administrațiile și monumentele publice sunt semănate pretutindeni.

„Planul orașului este neregulat. Străzile sunt întorochiate, ceea ce constituie o mare dificultate pentru urbanistică. Bucureștiul are înfățișarea unui oraș, neisprăvit. Circulația pe străzile Bucureștiului este foarte intensă.

„Populația este compusă din elementele etnice și autohtone, atât de variate ale țării. Populația indigenă se poate cifra la 80 la sută. Restul este formată din Un-

guri și Germani. Elementul evreesc este foarte important, dar trece drept complet asimilat.

Numărul actual al populației orașului, iar nu al regiunii sale naturale este de 635.000 de locuitori“.

Autorul articolului face apoi o statistică a populației clasată după profesioni, statistică ce îngăduie să se vadă care este situația intelectuală, economică și socială a populației, și menționează proiectele în studiu care tind să facă din Capitala Românească, o capitală demnă de această țară cu mare viitor“.

CONFLICTUL ITALO-ABISINIAN

Presă franceză.

Ziarele din 27 Septembrie, deși recunosc, că procedura adoptată de Consiliul Societății Națiunilor, nu închide perspectivele unor noi negocieri, sunt de părere, totuși, că o conciliere nu mai este deocamdată posibilă.

PETIT PARISIEN, sub semnătura d-lui Pertinax scrie: „De pe acum se prevede că raportul și proiectul de rezoluție pe care Consiliul Societății Națiunilor va avea să le voteze după 8 Octombrie, vor fi mai puțin favorabile Italiei, decât au fost propunerile comitetului de cinei, respinse de guvernul din Roma“.

LE MATIN scrie: „S'a creat o fațadă pentru a se masca nereușita, dat fiind, că nimeni nu mai crede în posibilitatea de a se ajunge la o soluționare pașnică a conflictului. Nimic nu mai poate acum să împiedece corpul expediționar italian să răzbune incidentele dela Adua“.

PETIT PARISIEN declară: „Noi nu credem că d. Mussolini ar putea să privească cu ochi răi modul cum au decurs lucrările dela Geneva, din punct de vedere juridic, căci dacă consiliul a luat calea paragrafului patru din articolul 15, el a făcut-o cu menajamente vizibile și în dorința evidentă de a nu învenina și mai mult relațiunile dintre Italia și Societatea Națiunilor“.

L'OEUVRE, sub semnătura d-nei Tabouis, exprimă oarecare satisfacție pentru eforturile făcute în scopul de a se îngădi și limita conflictul:

„Toate națiunile reprezentate la Geneva, au sentimentul că Franța și Anglia au dovedit o apropiere atât de evidentă, încât fiecare se simte vesel, că există o șansă nouă pentru menținerea păcii Europene. O adevărată satisfacție a domnit după terminarea ședinței consiliului, pentru faptul, că d-nii: Laval și Eden au pronunțat discursuri identice în fond și aproape identice în formă“.

„După ce arată că conflictul armat între Italia și Abisinia este aproape inevitabil, ziarul continuă. „Satisfacția se datorește de asemeni convingerii aproape sigure, că în Ianuarie viitor Consiliul Societății Națiunilor va avea să ia act de armistițiul dintre cele două puteri“.

„Dealtfel, anumite delegații par să aibă convingerea, că guvernul britanic ar fi hotărât să nu învenineze lucrurile și să evite cu grije, ca între flotele italiană și britanică să nu se producă incidente dezagreabile“.

„Se pare în sfârșit, că s'a ajuns la un acord între toate națiunile pentru menținerea păcii, prin mijloace economice, financiare și morale“.

Ziarele din 29 Septembrie subliniază însemnătatea comunicatului dat după consiliul de miniștri dela Roma, și se vădese preocupate de reperкусиunile pe care conflictul italo-abisinian le-ar putea avea în Europa, în urma slăbirii pozițiunii Italiei pe continent.

„Cu începere de astăzi, scrie LE PETIT PARISIEN, deslănțuirea ostilităților italo-abisiniene este apropiată“.

L'OEUVRE constată:

„Cu toate asigurările pe care d. Mussolini vrea să le dea Angliei, o realitate se impune: pregătirile militare ale Italiei, mobilizarea generală a flotei britanice și lansarea la Londra a unui împrumut de două sute milioane de lire sterline, nu pot în mod logic prevesti pentru Europa, decât zile foarte întunecate“.

LE MATIN declară:

„Amenințarea Italiei de a se retrage din Societatea Națiunilor, deși condiționată, este extrem de precisă. Cercurile politice din Roma afirmă, că dacă Italia ar trebui să părăsească Societatea Națiunilor, ea nu ar fi singură, ci ar fi urmată cel puțin de Polonia și Ungaria.

„Oricare ar fi temeiul mai mult sau mai puțin îndreptățit al acestei afirmațiuni, este curios să vedem cum ea coincide cu svonurile stăruitoare despre încheierea unui pact germano-ungar.

„Această perspectivă de a vedea atracția pe care Berlinul o exercită asupra Varșoviei și Budapestei, precum și dorința Poloniei și Ungariei de a se scutura de Geneva și a face cauză comună cu Italia, lasă să se înțeleagă foarte mult în ce privește desfășurările posibile ale conflictului italo-abisinian asupra situației din Europa“.

Presă italiană.

Ziarele continuă să scoată în relief imposibilitatea pentru Italia de a accepta soluțiunea pe care Societatea Națiunilor vrea să o dea conflictului italo-abisinian.

„Oricare ar fi procedura pe care și-o rezervă Consiliul Societății Națiunilor, ceea ce este important, scrie TRIBUNA din 25 Septembrie, este să se găsească baza istorică și concretă a conflictului și nu o pretinsă încaudrare a conflictului în principii și planuri pe cât de false pe atât de arogante“.

„Italia, continuă ziarul, participă la aceste discuțiuni pentru a le arăta absurditatea primejdioasă și pentru a le elimina din raporturile dintre Statele europene. Această participare, adaugă TRIBUNA, nu trebuie să înșele pe nimeni asupra explicațiilor foarte ferme, care au fost aduse în termen la cunoștința interesatilor și care nu trebuie să constituie o surprindere pentru nimeni“.

GIORNALE D'ITALIA din 25 Septembrie afirmă că nu este posibil să se ajungă la o rezolvare a conflictului italo-abisinian la Geneva, dacă Societatea Națiunilor nu știe să lase deoparte rigiditatea pactului și formalismul articolelor acestuia.

„Atâta vreme cât Abisinia va fi considerată ca oricare din membrii Societății Națiunilor, deși însuși ministrul său la Geneva a recunoscut și incapacitatea și barbaria acestei țări, orice operă privitoare la Abisinia nu va avea, conchide ziarul, nicio legătură cu realitatea“.

In numărul din 25 Septembrie POPOLO D'ITALIA scrie: „După absurdele propuneri ale Genevei, Italia fasciștă e pregătită pentru toate evenimentele. Ea va ști să-și apere pe deplin interesele și drepturile. In adevăr, plecarea trupelor spre Africa continuă“.

GIORNALE D'ITALIA amintește cu lux de amănunte rezoluția în conflictul chino-japonez, arătând cum a asistat Societatea Națiunilor la evenimente, fără să reacționeze față de politica dilatorie a Japoniei. Fără ca atitudinea Japoniei să fie prezentată ca model, nu se poate ascunde paralelismul care există între cazul Japoniei și cel al Italiei, conchide ziarul.

POPOLO D'ITALIA, din 26 Septembrie, după ce afirmă că poporul italian este mai mult decât oricând unit și conștient de drepturile lui, continuă astfel:

„Italia știe că dificultățile puse în calea sa nu au justificare nici politică, nici istorică și nici umană.

Italia a urmat în totdeauna față de Europa o politică de lealitate, de solidaritate și de colaborare.

In treisprezece ani de guvernare fascistă s'au realizat mari lucrări publice, care ar putea forma orgoliul unei generații; ori Italia vrea să-și garanteze siguranța în colonii și să deschidă căi noi colonilor săi, în pământuri abandonate de mii de ani, barbariei și sclavajului.

Italia este și va fi un element decisiv în soarta Europei; ea nu cere nimic de la nimeni, afară de înțelegerea necesităților unui mare popor care a adus o contribuție esențială în dezvoltarea civilizației omenirii“.

D. Virginio Gayda, în GIORNALE D'ITALIA din 27 Septembrie, după ce declară că Geneva nu ar dori ca conflictul italo-etioopian să iasă din competența sa, adaugă: „Societatea Națiunilor se pretinde reguloarea întregului Univers și ar voi să-și impună soluția sa în conflictul italo-abisinian. Italia nu acceptă acest principiu, cum nici Japonia nu l-a acceptat“.

POPOLO D'ITALIA din 27 Septembrie scrie că actuala criză a Societății Națiunilor nu este nici prima și nici cea mai gravă. Ziarul reamintește:

„Atunci când Japonia a ocupat Manciuria, nimeni nu s'a gândit la sancțiuni. Germania, în materie de armamente, s'a sustras obligațiilor tratatelor. Bolivia și Paraguay se luptă mereu, fără a primi nici măcar avertismente. India este ocupată de armata engleză, fiind totuși membră a Societății. Egiptul, țară cu veche civilizație ocupată de englezi, și totuși nicio sancțiune“.

Același ziar, cu data de 28 Septembrie, publică un articol intitulat: „Până când?“ în care scrie că, Abisinia a prezentat la Geneva asigurări de pace, în timp ce or-

donă mobilizarea generală. S'a protestat vehement contra măsurilor de precauțiune luate de Italia; Geneva continuă însă să nu ia nicio măsură contra mobilizării Abisiniei, conchide articolul.

GIORNALE D'ITALIA din 28 Septembrie, considerând propunerea reprezentantului Angliei la Geneva, de a nu închide sesiunea, ci de a o amâna, ca o nouă presiune asupra Italiei, scrie:

„Geneva, sub noua presiune, refuză, pe față, să recunoască interesele vitale și drepturile Italiei, refuză în același timp să recunoască greșelile Abisiniei și principiile de dreptate și de echilibru“.

Presa engleză

Ziarele engleze din 26 Septembrie sunt unanime în a constata că destinderea intervenită în relațiile anglo-italiene, la care s'a ajuns atât în urma explicațiilor date de ambasadorul britanic la Roma, cât și în urma „mediațiunii abile și neobosite“ a Franței, au produs o satisfacție generală în Anglia. Totuși ziarele constată o carecare agitație în opinia publică britanică, provocată de discuțiile cu privire la aplicarea eventuală a sancțiunilor, de oarece pare aproape imposibil de a convinge publicul cum că această aplicare nu însemnează război.

Atenția tuturor ziarelor este concentrată asupra interpretării observațiilor făcute de d. Aloisi, în jurul propunerilor comitetului de cinci, în conflictul italo-abisinian.

TIMES din 26 Septembrie analizează textul observațiilor făcute la Geneva de baronul Aloisi, criticând fiecare din argumentele prezentate de delegatul Italiei.

Ziarul socotește că „securitatea“ Italiei, în jurul căreia gravitează celelalte argumente, nu numai că nu va fi sporită, dar din contră ea va continua să fie amenințată, în cazul când s'ar smulge teritoriul de la un popor mândru și cu o tradiție seculară de independență, ca abisiniemii.

THE MANCHESTER GUARDIAN din 26 Septembrie, critică observațiile d-lui Aloisi, cu privire la propunerile făcute de Comitetul de cinci, în special sugestiile făcute în sensul de a se acorda un mandat Italiei asupra Abisiniei. De asemenea este criticată și ideea lansată de Italia de a se convoca o conferință între Anglia, Franța și Italia pentru a discuta conflictul italo-abisinian. Numai aplicând riguros principiile Ligii și numai contând pe o solidaritate desăvârșită între puterile participante la Ligă, se vor putea lua măsurile necesare pentru a preveni sau împiedeca războiul în Abisinia, conchide ziarul.

THE DAILY TELEGRAPH din 26 Septembrie este de părere că din toate observațiile făcute de baronul Aloisi, asupra propunerilor Comitetului de cinci, cele care i se par mai surprinzătoare sunt aluziile relative la puternicele armamente moderne ale Abisiniei, aceasta când Italia consideră această țară ca fiind într'o stare de barbarie completă.

In ce privește mandatul propus de Italia asupra Abisiniei ziarul scrie că ar însemna să se ceară Ligii „să-și bată joc de însăși scopurile pentru care a fost creată“.

NEWS CHRONICLE din 26 Septembrie constată că Comitetul de cinci a mers până la limita extremă în străduințele sale pentru satisfacerea aspirațiilor Italiei. Faptul că Abisinia a acceptat propunerile Comitetului,

înseamnă, serie ziarul, că împăratul Abisiniei era gata să facă orice concesiune rezonabilă în speranța de a menține pacea.

Deploră faptul că atitudinea acestui popor „presupus barbar“, a fost nesocotită de Italia.

DAILY HERALD din 26 Septembrie insistă din nou asupra credinței nestrămutate a partidului laburist, în principiile consacrate de Pactul Ligii Națiunilor. Aduce elogii d-lui Arthur Henderson, care în lucrarea sa asupra păcii, a spus că lealitatea față de pacea mondială se rezumă în următoarele trei obligații: Insistență în arbitraj, asistență în sancțiuni și rezistență contra războiului.

DAILY MAIL din 26 Septembrie referindu-se la atitudinea pe care o vor adopta popoarele dominioanelor britanice în cazul când se vor aplica sancțiuni în contra Italiei, crede că „dacă se va face acest pas periculos“, el va avea ca rezultat desmembrarea imperiului britanic.

Intreagă presă britanică din 27 Septembrie a primit cu deosebită satisfacție hotărârea Consiliului Ligii Națiunilor de a examina de aci înainte conflictul italo-abisinian pe baza articolului 15 al Pactului, exprimându-și în același timp părerea că încă nu s'a pierdut speranța unei înțelegeri.

DAILY HERALD din 27 Septembrie subliniază unanimitatea Consiliului și a Adunării Societății Națiunilor, adăugând: Nici în Statele Unite, nici în Germania și nici în Japonia, care nu fac parte din Societatea Națiunilor, nu se observă vreo simpatie pentru acțiunea d-lui Mussolini, astfel că nu există nici în afara Genevei intenția de a stânjeni eventualele măsuri ale Societății Națiunilor.

Italia se află izolată de lumea întreagă. Totuși, Societatea Națiunilor a ales calea cea mai bună, atunci când a hotărât să nu înlăture posibilitatea unei concilierii.

Pe de altă parte, Geneva nu și-ar face întreaga datorie dacă s'ar mulțumi de aci înainte să aștepte numai desfășurarea evenimentelor. Este vorba a se trimite observatori la granița Abisiniei și se pune întrebarea dacă nu s'ar putea ordona de pe acum închiderea canalului de Suez.

MORNING POST din 27 Septembrie. După ce spune că: „dreptatea și nedreptatea în conflictul actual, ca în majoritatea cazurilor este amestecată“ adaugă:

„Dacă întreaga dreptate ar fi de partea Etiopiei, Comitetul de cinci cu greu ar fi propus măsurile sale drastice de control internațional și nici Negusul nu ar fi cerut controlul Ligii“.

Ziarul reamintește guvernului britanic că Italia trebuie tratată cu prietenie de Anglia, deoarece sunt în joc interese mult mai mari decât destinele Etiopiei, și adaugă:

„In fața înarmărilor Germaniei, care constituie factorul dominant în viața Europei de azi, trebuie să ne păstrăm prietenii și să nu fim prea grăbiți să angajăm pentru apărarea Mediteranei forțele care ar putea fi necesare în Marea Nordului“.

DAILY TELEGRAPH din 27 Septembrie consideră hotărârea luată de Consiliul Ligii de a aplica art. 15 al Pactului în conflictul abisinian de o importanță considerabilă.

Pune în evidență pasagiile din discursul d-lui Churchill, în care acesta declară că imperiul britanic e gata să coopereze cu guvernul britanic pentru a menține autoritatea Ligii.

THE MANCHESTER GUARDIAN din 27 Septembrie analizând procedura pe care urmează s'o aplice

Consiliul Ligii în conflictul italo-abisinian, spune că din faptul că membrii Ligii, conform art. 12 al Pactului Societății Națiunilor, nu pot în niciun caz să recurgă la războiu în contra agresorului, decât după trei luni dela publicarea raportului Consiliului, nu rezultă că Italia ar fi autorizată să înceapă ostilitățile înainte de expirarea acestui termen. Ea e obligată ca semnatară a Pactului Kellogg de a soluționa orice conflict și de orice natură numai pe cale pașnică.

NEWS CHRONICLE din 27 Septembrie scrie:

„Încep, dar în mod continuu, mecanismul Ligii se mișcă spre o intervenție efectivă în criza abisiniană.

„E probabil că raportul final al Consiliului va fi mai degrabă mai puțin favorabil Italiei decât au fost propunerile Consiliului de cinci“.

NEWS CHRONICLE din 28 Septembrie discutând chestiunea sancțiunilor pe care Liga eventual ar putea să le ia în conflictul italo-abisinian, în contra agresorului, socotește că ele nu trebuiesc să fie atât de drastice încât să revolte conștiința morală a tuturor popoarelor.

Dela excluderea importului din statul agresor, membrii Societății Națiunilor ar putea trece — scrie ziarul — la un îmbargo asupra exporturilor destinate acelei țări nu numai în ce privește munițiile de războiu — dar chiar și celelate materiale care în mod indirect sunt necesare pentru a duce războiul, ca: metalele, produsele chimice, cauciucul, petrolul“.

DAILY TELEGRAPH din 30 Septembrie scrie că apelul d-lui Mussolini către poporul britanic, peste capul guvernului englez, nu va primi niciun răspuns.

Invitația Duceului de a se începe negocierii pentru apărarea intereselor legitime ale Angliei, va rămâne de asemenea fără răspuns.

DAILY HERALD din 30 Septembrie declară că guvernul britanic nu va consimți să ducă negocierii separate, deoarece actualul conflict pune față în față Italia și Societatea Națiunilor, iar nu Italia și Marea Britanie.

Presă germană.

Continuă să consemne pregătire militară și economice preliminare războiului italo-abisinian, din partea Italiei și Abisiniei, precum și expectativa înarmată din ce în ce mai redutabilă a flotei britanice.

Față de ucalmia diplomatică, subliniază eforturile Romei de a localiza conflictul, ba chiar de a-l vida pe calea negocierilor. Semnificative pentru speranța de pace care n'ar depinde decât de voința Duceului, sunt titlurile ziarelor din 29 Septembrie.

DEUTSCHE ALLGEMEINE ZEITUNG dă următoarele titluri reportajului său special din Abisinia, „AVANTI“: „Soldații Italiei așteaptă ordinul. Se va da“?

BERLINER TAGEBLATT, prin pana primului său redactor Paul Schaeffer, intitulează articolul său de fond: „Cincizeci contra cincizeci. Perspectivele internaționale ale conflictului italo-abisinian“.

Ziarul scrie:

„Totul e just. Chiar peste măsură de just. Ar fi foarte just și faptul că trebuie să avem războiul, când nu va mai ploua, dacă nu ar exista un om în acest joc, cu numele Mussolini. Cunoaștem ceea ce gândește d. Eden, d. Litwinov, d. Herriot și așa mai departe. Dar cine ar spune că știe ce gândește Ducele, e sau nu prost, sau se laudă. Nimeni nu știe. Nu o știe nici baronul Aloisi, nici d.

Suvich la Roma. Și până ce nu știm ce hotărăște Ducele, sau ce vrea, atâta vreme putem presupune, dar întru nimic nu ne putem face o idee definitivă. De aceea șansele de războiu sunt cincizeci contra cincizeci“.

Față de pregătirile militare ale Italiei, autorul articolului crede că Anglia temându-se de o substituție a lui „pax britanică“, prin „pax romană“, începe să vază în Italia o Cartagină.

Franta e — după d. Schaeffer — într'un impas, prin dualismul Laval-Herriot, dintre care, în Franța mai puternic e Herriot, democratul adversar al lui Mussolini, față de Laval, care a luat anumite angajamente favorabile fascismului la Roma în chestia abisiniană. Pentru lămurirea complexului de influențe contrare din sânul cabinetului francez, se așteaptă răspunsul Angliei față de problema generalizării sancțiunilor pusă în discuție de Franța.

În ce privește problemele internaționale la care Germania ia parte, ziarul subliniază faptul că apropierea franco-britanică ar confînți sistemul bilateral de înțelegeri preconizat de Germania, și termină astfel:

„Societatea Națiunilor este o bună școală pentru a învăța cum se leagă egoismele, în orice formă ar fi, chiar în acele „interese egocentrice strălucite“, pe care și le-a însușit Sir Samuel Hoare“.

Presa polonă.

WARSAWSKI DZIENNIK NORODOWY din 29 Septembrie, sub titlul „Argumentul lui Mussolini“, relevă că precum a scris și ziarul NEW-YORK TIMES, Italia trebuie să se supună deciziei Societății Națiunilor și să renunțe la interesele sale în Abisinia.

„Mussolini, adaugă ziarul, nu va admite niciodată compromiterea fascismului în cazul unui insucces“.

„Nu este însă exclusă posibilitatea aplanării conflictului printr'un nou compromis“.

„De politica franceză depinde foarte mult și trebuie să-i urăm ca să corespundă acestor așteptări“.

„Fără a ține seama de felul cum se va rezolva conflictul abisinian, conchide ziarul, el va avea o mare însemnătate în desfășurarea relațiilor politice din Europa.

„El va fi, într'o măsură oarecare, o etapă după care vor putea urma schimbări importante în politica europeană.

„Ar fi greu de presupus că Statele și în special acelea ce iau parte la conflict, ca și acei care sunt nevoiți să-l urmărească cu atenție, nu ar încerca să profite de această situație“.

GAZETA POLSKA din 28 Septembrie referindu-se la aceeași chestiune, relatează că la Geneva circulă zvonuri insistente despre tratative secrete dintre Franța și Italia, pe tema cedării reciproce în Abisinia.

„Dacă aceasta ar fi adevărat, conchide ziarul, ar constitui proba cea mai evidentă că politica franceză, care își dă seama de importanța prieteniei cu Italia, este gata cu prețul unor concesiuni în Africa, să consolideze această prietenie“.

KURJER WARSAWSKI din 28 Septembrie sub titlul „Anglia în fața conflictului Abisinian“, scrie următoarele:

„Se vorbește mereu la Geneva că Anglia abia acum și-a dat seama de anemia politicii sale în continent și că față de aceasta s'a hotărât să ia o nouă orientare

în raporturile cu unele State și că ea ar fi gata să intervieve astăzi alături de Franța, pentru apărarea pactelor și a securității, îndreptând împotriva Italiei întreg aparatul genevez“.

„Toate acestea, continuă ziarul, au creiat o atmosferă grea în Italia, unde se vorbește de un triumvirat care urmează să pue capăt aventurii africane.

„Se vorbește de asemenea că moștenitorul tronului italian ar fi împotriva războiului colonial și că din partea această Mussolini întâmpină mari greutăți“.

Presa elvețiană.

JOURNAL DE GENEVE din 28 Septembrie evidențiază contractul dintre cele două mari puteri la ordinea zilei, d. Mussolini și Societatea Națiunilor. Pe când Ducele are ca deviză îndrăzneala, Societatea Națiunilor își respectă tradiția care îi recomandă prudența, acea prudență care a condus-o totdeauna la căutarea creării securității prin respectarea integrității fiecăruia dintre membrii săi.

„Dacă Societatea Națiunilor își calcă acest principiu, spune ziarul, securitatea Europei este în mare primejdie. Se plantează din nou domnia forței, cursa de întrecere a înarmărilor, ruina financiară a Statelor.

„Îngăduindu-se lui Mussolini să se războiască în Africa orientală, înseamnă să se pună în mâna U. R. S. S. toate atû-urile jocului revoluționar.

„Adevărații apărători ai ordinii în Europa și în întreaga lume nu sunt aceia care au tot felul de complice pentru veleitățile războinice ale d-lui Mussolini, scrie ziarul, ei, dimpotrivă, numai aceia care se opun. Societatea Națiunilor care a ieșit din amortirea ei, a devenit o mare putere. În fața ei se ridică Ducele. Pentru binele poporului său și pentru binele umanității, el mai poate încă să facă un gest liberator care va face din el un erou pentru istorie.

„Adevărații eroi ai istoriei nu sunt aceia care au dominat pe ceilalți: sunt aceia care au știut să se domine pe ei înșiși“.

Presa iugoslavă.

Sub titlul „Atitudinea Micii Înțelegeri față de conflictul abisinian“, L'ECHO DE BELGRADE din 25 Septembrie publică un articol semnat de d. Jean Bourgoiu, în care d-sa caută să fixeze această atitudine.

„Mica Înțelegere și Înțelegerea Balcanică, spune d. Bourgoiu, au afirmat neutralitatea lor în acest conflict, deoarece ele nu fac parte din acordurile relative la Abisinia, și deoarece interesul lor nu este angajat în această ceartă colonială. Responsabile față de menținerea ordinii fixate prin tratate în una dintre cele mai sensibile regiuni ale Europei, ele n'au altă dorință decât să neutralizeze și, dacă este posibil, să aplaneze conflictul.

„Atitudinea Micii Înțelegeri și a Înțelegerii Balcanice, fermă pe principiile sale și prudentă în acțiunea sa, îngăduie diplomației Societății Națiunilor ca și a celorlalte puteri să caute toate mijloacele de negociere pentru a putea înlătura războiul și ororile sale.

„Gravul conflict din Abisinia, prin repercusiunile lui posibile, arată necesitatea consolidării fundamentelor juridice ale păcii pe care se sprijină toate alianțele încheiate după războiu. Aceasta a fost ideea permanentă a Micii Înțelegeri; acesta ar trebui să fie mâine efortul celor două mari puteri occidentale, Anglia și Franța, a căror înțelegere cordială este mai necesară ca oricând stabilității lumii“.

RĂSPUNSUL ANGLIEI LA NOTA FRANCEZĂ

Presă engleză.

THE MANCHESTER GUARDIAN din 26 Septembrie, corespondentul diplomatic al ziarului referindu-se la răspunsul dat de guvernul britanic la întrebarea Franței cu privire la atitudinea Angliei față de conflictele care s'ar putea ivi în Europa, crede că acest fapt va contribui ca să accentueze importanța colaborării anglo-franceze în lumea întreagă, dar mai ales la Roma și la Berlin.

TIMES din 27 Septembrie scoate în relief că în greaua încercare prin care a trecut spiritul de acțiune colectivă, Anglia a luat hotărârea de a nu trece în niciun caz la o acțiune, decât în măsura în care vor participa la ea și ceilalți membri ai Societății Națiunilor.

Ziarele engleze din 30 Septembrie reproduc știri din Paris, din care rezultă că răspunsul Marelui Britannie la nota franceză ar fi găsit o primire favorabilă în toate cercurile franceze.

TIMES din 30 Septembrie scrie că d. Samuel Hoare ar fi făcut un nou mare serviciu țării, prin declarația sa de fidelitate față de Societatea Națiunilor.

MANCHESTER GUARDIAN din 30 Septembrie comentând nota engleză adresată guvernului francez, scrie:

„Dacă Franța va fi alături de Anglia în chestiunile importante care se pun păcii generale, Anglia va sprijini Franța chiar mai departe decât se spune în nota predată ambasadorului francez“.

Tot în legătură cu schimbul de note dintre guvernele din Paris și Londra, ziarele engleze din 1 Octombrie comentează în special informația despre lămuririle cerute de Anglia asupra atitudinii Franței în Marea Mediterană, în anumite eventualități create de conflictul italo-abisinian.

Ziarul DAILY TELEGRAPH publică o corespondență din Paris în care arată că cercurile oficiale franceze au păstrat un secret absolut asupra întrebării britanice. Totuși, din izvor autorizat se afirmă că întrebarea britanică va primi un răspuns favorabil din partea guvernului francez, de oarece majoritatea membrilor cabinetului francez consideră indispensabilă o colaborare cât mai strânsă cu Anglia.

Ziarul MORNING POST scrie că Londra așteaptă în curând asigurări din partea Franței cu privire la sprijinirea flotei britanice din Marea Mediterană, pentru cazul când sancțiunile economice aplicate Italiei ar duce la ostilități.

Ziarul afirmă că s'a cerut Franței ca într'un asemenea caz bazele navale franceze din Marea Mediterană să fie puse la dispoziția flotei engleze și că flota engleză să fie sprijinită la nevoie de puterea navală franceză.

În cercurile britanice informate se crede că răspunsul Franței va fi afirmativ. Se pare însă că Franța va cere ca principiul asistenței imediate să fie aplicat în toate cazurile de agresiune neprovocată pe continent, ca de pildă în cazurile prevăzute de convenția din Locarno.

Corespondentul din Paris al ziarului TIMES scrie că întrebarea britanică nu pornește deloc de eventualitatea unei acțiuni individuale a Marelui Britannie în marea Mediterană.

Singurul scop al întrebării britanice este de a da Angliei asigurări că ea nu se va găsi izolată în cazul unui atac neprovocat.

Este probabil că în răspunsul său d. Laval să insiste asupra faptului că prin primirea cererii britanice Franța s'ar angaja dinaintea la o acțiune care s'ar declanșa în mod automat. D-sa va cere ca pentru precizarea unor asemenea angajamente, Franța și Anglia să procedeze la un schimb de vederi mai generale.

Ziarul NEWS CHRONICLE scrie în articolul său de fond că întrebarea guvernului britanic nu poate da loc la echivoc și este îmbucurător că guvernul francez este dispus a răspunde printr'un „da“.

Trebue să sperăm, adaugă ziarul, că presiunea economică exercitată asupra Italiei va fi suficientă. Totuși, aceasta nu este sigur și nu se poate ști la ce hotărâre ar putea Ducele, în disperarea sa, în cazul când presiunea economică ar primejdiu planurile sale de agresiune.

„Pare în afară de orice îndoială că guvernul din Paris va accepta în principiu să sprijine acțiunea britanică în Mediterana“, scrie MANCHESTER GUARDIAN din 1 Octombrie.

Ziarul exprimă părerea că Franța va cere Angliei să procedeze cu multă prudență pentru a nu nimici frontul dela Stresa.

Presă franceză.

Atenția ziarelor din 30 Septembrie, nu este reținută de mobilizarea Abisiniei, ci în deosebi de răspunsul guvernului englez la nota guvernului francez.

Ziarele se arată satisfăcute de cuprinsul răspunsului, cu toate că ele ar fi preferat ca răspunsul să fi fost mai puțin general, deci mai precis.

PETIT JOURNAL după ce declară că răspunsul este considerat ca satisfăcător de cercurile oficiale franceze, scrie:

„Din punctul de vedere al opiniei publice, faptul că răspunsul englez amintește termenii discursului lui sir Samuel Hoare, nu poate da loc la nicio surpriză, fie plăcută fie neplăcută“.

Sub semnătura d-nei Tabouis, L'OEUVRE scrie:

„Timp de 15 ani guvernul englez răspunzând la întrebările noastre, pline de îngrijorare, lăsa să se înțeleagă că precizările articolului 16 din pact se limita mai mult sau mai puțin la acordul dela Locarno și la frontiera Rinului. Azi, Anglia se declară gata să aplice acest articol la toate chestiunile din orice loc și din orice timp. Drumul parcurs de guvernul din Londra poate fi măsurat atunci când ne gândim că în timpul negocierilor pactului franco-sovietic, Anglia nu voia în niciun caz să fie obligată să apere frontierele Sovietelor în cazul unor atacuri“.

Ziarul crede că negocierile dintre Londra și Paris sunt provocate de chestiunea pusă de guvernul englez, asupra atitudinii Franței în cazul unui incident neprovocat, al cărei victimă ar fi Anglia. Apoi adaugă:

„Consiliul de Miniștri care se va ține săptămâna aceasta, va discuta răspunsul care urmează să fie dat Angliei. El va fi afirmativ, ținându-se seamă de situația deosebit de grea pe care Franța ar avea-o, ea nefiind

perfect sigură de perpetuitatea colaborării franco-britanice, ar suferi riscul de a împinge Italia să ducă cu Germania o politică a „Europei Centrale“.

ECHO DE PARIS, într'un articol semnat de d. Per-tinax, declară:

„O a doua negociere se duce acum între Londra și Paris.

„Este imposibil să se prevadă toate cazurile, în mod amănunțit, în care Anglia ar putea să ia noi obligații speciale, în afară de obligațiunile generale arătate în notă.

„Cel mai bun lucru ar fi să se revină la conversațiile dintre Statele Majoare, așa cum se proceda înainte de războiu. Noi nu ne îndoim de lealitatea și de sinceritatea Angliei. Ea își ține angajamentele, dar ele trebuie să fie concepute nu în termeni vagi, sau cu două înțelesuri, pentru ea să poată justifica linii de conduită atât de diferite unele de altele“.

PETIT PARISIEN scrie:

„Cu toate că o anumită fracțiune a opiniei franceze ar putea să regrete o oarecare neprecizie în natura sancțiunilor din nota britanică, ea pare totuși suficientă pentru a consolida, în Europa, sentimentul adesea sdruncinat al garanțiilor de securitate și să facă să reflecteze națiunile care ar putea să fie tentate să turbure pacea. Ea este dovada indiscutabilă a persistenței principiilor care au servit de bază pactului Societății Națiunilor și mai ales a continuității colaborării franco-engleze în opera de pace, operă de fiecare zi“.

Schimbul de note între Franța și Anglia continuă să formeze principalul element al preocupărilor ziarelor din 1 Octombrie.

Astfel, LE FIGARO aduce următoarele precizări:

„Guvernul din Londra a trimes joi, la Quai d'Orsay, o notă, prin care întrebă care ar fi atitudinea Franței în cazul unei agresiuni neprovocate în Mediterana, contra flotei britanice, agresiune care ar putea să se producă în urma eventualei aplicări a sancțiunilor economice. Amiralitatea britanică ar dori să știe dacă într-o asemenea eventualitate ar putea să se sprijine pe concursul flotei franceze și să utilizeze bazele navale franceze.

„Nu trebuie să se creadă că Anglia caută sprijinul flotei franceze pentru a exercita imediat sancțiuni militare. Guvernul englez așteaptă răspunsul Parisului, pe foarte curând, adică înainte de reuniunea de miercuri a Consiliului de Miniștri britanic“.

LE JOURNAL crede că guvernul francez va adresa celui britanic noi întrebări, cerând un răspuns grabnic, de oarece nota engleză nu face decât să reproducă discursul rostit la Geneva de sir Samuel Hoare. Acest discurs, încheie ziarul, ni se pare insuficient, pentru a ne putea fixa atitudinea față de unele eventualități.

Presa italiană

Răspunsul guvernului englez la întrebarea guvernului francez, referitoare la interpretarea și aplicarea pactului Societății Națiunilor, este considerat de ziarul TRIBUNA din 30 Septembrie ca o desmintire a politicii practicate de Londra față de Societatea Națiunilor până astăzi.

„După răspunsul lui sir Samuel Hoare, este clar, spune ziarul, că cucerirea Manciuriei și invadarea Chinei de Nord de către Japonia, sunt socotite ca rezultatul unor împrejurări care au creat un caz cu totul deosebit. Violară tratatului de la Versailles de către Germania cons-

titue de asemeni un simplu act negativ de nedeplinire a unui tratat, act care exclude aplicarea articolului 16 al pactului. În sfârșit, tot din răspunsul lui sir Samuel Hoare rezultă că lumea nefiind statică, statutele anumitor țări pot fi modificate.

„Ori, soluția conflictului italo-abisinian, preconizată de Italia, este, continuă TRIBUNA, în armonie cu interpretările date de sir Samuel Hoare pactului Societății Națiunilor. Recursul la forță din partea Italiei nu este un act de agresiune bruscă, ci un act justificat și documentat. Dacă în urma presiunilor Marelui Britanii, Societatea Națiunilor vrea ca ultimul conglomerat de populații africane, care nu sunt încă supuse civilizației europene, să rămână static și dacă refuză să aplice articole care ar lua Abisinieii calitatea de membru al instituției de la Geneva, dacă acest lucru se întâmplă, guvernul englez își dă singur o desmintire.

„Această contradicție, încheie TRIBUNA, trebuie să fie rezolvată“.

Ziarele italiene din 10 Octombrie sunt de părere că răspunsul dat de Anglia la întrebările guvernului francez, este vag. Ele compară acest răspuns cu întrebările precise pe care Londra le-ar fi adresat Parisului, în ce privește cooperarea Franței la un blocus naval în Mediterana.

POPOLO DI ROMA scrie:

„Va putea Franța să trădeze prețioasa amicitie italiană renăscută, lăsându-se înșelată de simple promisiuni, pentru a se găsi mâine într-o completă izolare militară și diplomatică, în fața unor evenimente care vor interesa securitatea sa?“.

MESSAGGERO scrie: Cluj

„Amicitia franco-italiană, înainte de a fi o atitudine diplomatică, este un fapt istoric. Solidaritatea acestor două țări este o condiție a echilibrului european nu numai politic, ci și spiritual. N'a existat eveniment hotărâtor pentru soarta Europei contemporane, în fața căruia Franța și Italia să nu fi fost alături, solidare. Tradiția latină rămâne unica rezervă de ideal a omenirii“.

STAMPA crede că răspunsul englez este „mai puțin decât nimic“.

Presa sovietică.

ISVESTIA din 26 Septembrie subliniază importanța notelor schimbate între guvernul francez și cel englez, prin care s'ar fi precizat atitudinea Angliei, atât în ceea ce privește diferendul italo-abisinian, cât și privitor la obligațiunea Angliei de a se menține pe aceeași pozițiune, aplicând strict principiile Statutului Societății Națiunilor și în cazul vreunei agresiuni în Europa. Apoi ziarul sovietic continuă:

„Dacă ne vom reaminti că începând de la pacea de la Versailles, diplomația franceză a făcut sfurtări sistematice și neîncetate pentru a obține astfel de obligațiuni din partea Angliei, dacă ne vom reaminti, că protocolul semnat de Heriot și Macdonald în 1924 la Geneva, care însă n'a fost ratificat de guvernul conservator englez, a avut de scop să oblige Anglia pentru cazul izbucnirii unui războiu în Europa, atunci trebuie să recunoaștem că schimbul de note diplomatice ce a avut loc între Anglia și Franța, reprezintă un eveniment de foarte mare însemnătate, nu numai din punct de vedere francez.

„Importanța acestui eveniment trebuie să fie resimțită de orice agresor, care ar intenționa să turbure pacea în Europa“.

Presa germană.

Comentând răspunsul Angliei la întrebările guvernului francez, BERLINER TAGEBLAD scrie:

„Anglia este gata să joace în Europa rolul de al doilea polițist alături de Franța“.

Ocupându-se de colaborare, ziarul spune că nu se poate reduce aici cuvântul „colectiv“, prin cuvântul „universal“.

„Participarea tuturor la sancțiuni nu e necesară, căci statutul Societății Națiunilor prevede și sancțiuni parțiale“.

Presa belgiană.

Ziarul socialist LE PEUPLE din 30 Septembrie își manifestă satisfacția față de răspunsul lui Sir Samuel Hoare, la întrebările Franței. Ziarul scrie:

„Se știe acum tot ce se află în joc. Anglia e gata să

participe larg la opera de asigurare a păcii și securității colective“.

LA NATION BELGE, în aceeași dată, crede că răspunsul englez e „o mare dezamăgire“, pentru că nu dă nicio asigurare în cazurile particulare.

Presa Statelor-Unite.

NEW YORK TIMES din 1 Octombrie 1935, ocupându-se de răspunsul guvernului englez la chestiunile puse de guvernul francez, cu privire la sancțiuni, scrie că el constituie cel mai puternic angajament pe care un guvern îl ia față de principiile cuprinse în pactul Societății Națiunilor.

NEW YORK TRIBUNE, cu aceeași dată, declară că în general nota britanică lasă situația așa cum era mai înainte și în aceeași stare de suspensie.

CĂLĂTORIA D-LUI GÖMBÖS LA BERLIN

Presa franceză.

LE JOURNAL, din 27 Septembrie 1935, ocupându-se de „misterioasele“ conversațiuni polono-germano-ungare, publică sub titlul: „Erecesul revendicărilor Ungariei trebuie să ne îndemne să fim și mai prudenți“, un articol din care redăm următoarele:

„Ceea ce reclamă Ungaria este pur și simplu tot ceea ce i-a aparținut timp de o mie de ani, adică tot interiorul areului Carpaților. Ea cere dela toți. Cehii ar trebui să-i restituie Slovacia; Românii, Transilvania și Banatul; Iugoslavii, Slavonia; chiar și Austriacii, Burgenlandul.“

„Să nu ne plângem de excesul de poftă. Ce s'ar putea dori mai mult pentru consacrarea solidarității aceluia pe care îi amenință ardoarea de revanșă Berlinului ca și a Budapestei?“

„In ceea ce privește Ungaria, vigilența Micii Înțelegeri n'a adormit nici un moment.“

„Putem să ne bizuim pe ea atâta timp cât revendicările ungare nu vor găsi complicitatea unor complicații generale, adică atâta vreme cât elementele turburi nu se vor putea bizui pe desbinarea apărătorilor ordinii.“

„De sigur că sentimentul acestui pericol nu e străin de eforturile de destindere dintre Londra și Roma, eforturile cu atât mai interesante cu cât se zice a pornit de foarte de sus. Nu e prima oară când cuvinte de cuminenție sunt pronunțate dela înălțimea Tronurilor.“

„In această privință este imposibil de a ține un limbaj mai sincer decât acela al ultimei note oficiale italiene: „Destinderea nu trebuie să fie confundată cu un progres substanțial oare care pe calea unei soluțiuni a problemei abisiniene.“

„Constatarea e prea adevărată. Tot atât de adevărat este că din momentul ce se lasă să se întindă conflictul etiopian, riscăm să ne găsim angajați pe calea care duce la revizuire, și nu trebuie să ne închipuim că se vor putea limita aceste revizurii la chestiunile extraeuropene.“

„Tocmai din acest punct de vedere trebuie să reținem avertismentul Ungariei“.

Intr'o corespondență din Berlin, același ziar se întreabă dacă în urma conversațiilor dintre factorii conducători ai Germaniei, Ungariei și Poloniei, nu cumva se constituie o nouă triplă alianță pentru a face față Sovietelor.

LE JOURNAL, da următoarele amănunte:

„Credem a ști că se planuește să se înjghebeze în Ungaria aeroporturi speciale amenajate pentru a primi avioane germane, care în caz de război și-ar stabili acolo baza de operații.“

„Național-Socialiștii germani spun în această privință că ceea ce Rusia a putut face în Cehoslovacia, cel de al III-lea Reich își rezervă în mod natural dreptul de a face în Ungaria, mai ales în momentul în care România ar fi gata să încheie cu Moscova un tratat care ar apropia granițele sovietice de acelea ale Reichului“.

LA RÉPUBLIQUE din 28 Septembrie, sub titlul: „Complotul dela Insterburg“, scrie între altele:

„Ceea ce ne îngrijorează — Anglia și Italia fiind deoparte — este că jocul acordurilor încheiate sau care se încheie actualmente, pare a ridica una în contra celeilalte două coaliții în Europa: Coaliția germano-polono-ungară și coaliția franco-rusă-Mica Înțelegere.“

„Acest lucru înseamnă că am revenit la zilele cele mai rele din anul 1914“.

L'ŒUVRE din 28 Septembrie publică o corespondență din Berlin, cu privire la vizita d-lui Gömbös.

„Se pare, scrie ziarul, că această vizită este făcută cu scopul de a pregăti încheierea unui acord formal între Ungaria și Germania, acord care ar fi îndreptat împotriva Rusiei, României și Cehoslovaciei. Blocul germano-ungar ar obține adeziunea Poloniei și Austriei, opunându-se astfel Micii Înțelegeri și Înțelegerii Balcanice, care se sprijină pe Paris și Moscova. Cercuiri politice polone din Berlin evită însă de a părea că iau parte la negocierile germano-ungare“.

L'INTRANSIGEANT din 28 Septembrie, sub titlul: „Vânători diplomatice“, scrie:

„Cu toate că, în mod oficial, e vorba de distracții de

mari seniori. În cercurile autorizate se afirmă că dife-ritele deplasări care au avut loc acum de curând, au ca scop formarea unui bloc ungaro-germano-polonez, bloc la început aerian, putând mai târziu să fie completat, și având, în mod vizibil, ca scop să se opună Moscovei.

„Declarațiunile lui Hitler și a tuturor oratorilor la Congresul din Nürnberg, au fost violent anticomuniste, iar actualele negocieri ar fi avut loc pentru a câștiga unele sprijinuri. Berlinul acuză Moscova că ar fi principala cauză a agitației actuale la Memel, și că ar prepara o lovitură în această regiune, în cazul când alegerile de duminică ar fi favorabile Germaniei.

„Berlinul ar voi să formeze cu Varșovia și cu Budapesta o barieră în contra comunismului și să contrabalanseze astfel acordurile franco-sovietice și cehoslovaec, deja încheiate, și acordul româno-sovietic ce se prepară“.

L'INTRANSIGEANT din 29 Septembrie atrage atenția asupra evenimentelor importante, care se pregătesc în Europa Centrală:

„Președintele consiliului ungar se află în Germania, unde va avea o intervedere cu d. Hitler; de acolo va trece la generalul Goering, unde se va întâlni cu prințul Radzivill.

„Se pare că Germania, profitând de actualele înecățuri ale Italiei, caută să încheie cu Ungaria o alianță, care ar împiedeca realizarea pactului dunărean, conceput de Franța, în vederea asigurării păcii.

„In cazul încheierii unui acord între Germania, Polonia și Ungaria, independența Austriei este în primejdie. Se prea poate iarăși ca Iugoslavia să urmeze eurentul.

„La rândul ei România începe să se neliniștească. Hitler nu poate decât să se bucure, văzând acordurile dela Stresa compromise. Intreaga politică pacifică a Franței va fi distrusă, dacă aceste manopere nu atrag atenția celor direct interesați“.

Presă engleză

Vizita d-lui Gömbös la Berlin, și faptul că în acest scop i s'a trimis un avion special din Germania, precum și vizita subsecretarului de Stat al aviației germane la Budapesta, sunt semnalate și comentate de întreaga presă engleză.

DAILY HERALD din 27 Septembrie publică un articol al redactorului său de politică externă, care scrie că este vorba de formarea unui bloc germano-polono-ungar împotriva Franței și a Micii Înțelegeri:

„Mai mult decât atâta, Hitler face tot posibilul ca să submineze lealitatea Micii Înțelegeri față de Franța“.

MANCHESTER GUARDIAN din 27 Septembrie redă impresiile corespondentului său dela Berlin, care constată că cercurile diplomatice din capitala Reichului sunt foarte surprinse, dacă nu chiar sceptice, asupra motivelor date pentru a explica vizitele care au loc actualmente între leaderii germani și acei ai țarilor din răsărit“.

„Există o tendință de a privi pe generalul Goering, drept centru al acestei activități și de a conexe aceste vizite, cu îngrijorarea Germaniei, față de proiectul unui nou agreement între Uniunea Sovietică și România“.

TIMES din 27 Septembrie scrie:

„Dacă în mintea unora, întrevederile germano-polone se referă în special la situația din Memel, este aproape

sigur că vizitele din ultimul timp pot fi puse în legătură cu apropierea recentă dintre România și Rusia Sovietică, și cu repercusiunea ei asupra agreementelor franco-ceho-sovietice și asupra politicii de ostilitate a d-lui Hitler față de Moscova“.

Deși le dau mai puțină importanță, ziarele publice totuși știri referitoare la vizita d-lui Gömbös în Germania și la călătoriile d-lui von Ribbentrop în diferite capitale europene.

Astfel MORNING POST din 30 Septembrie semnalează faptul că la aceste întâlniri va asista și un general finlandez și afirmă că ar fi vorba de formarea, în primul rând, a unui bloc aerian în care ar intra pe lângă Germania, Polonia, Ungaria și Finlanda.

„Răspłata pe care d. Goering, scrie *MORNING POST*, promite d-lui Gömbös, în schimbul pactului aerian, este ușor de ghicit. Statul major german este convins, adaugă ziarul, că mai curând sau mai târziu un războiu cu Rusia Sovietelor va fi de dorit, dacă nu este inevitabil“.

MORNING POST afirmă că prezența generalului finlandez, arată că este vorba de pregătirea unor aerodromuri pentru aviația germană, în toate statele care iau parte la discuțiile în curs.

Presă elvețiană.

In numărul din 27 Septembrie BASLER NACHICHTEN publică o corespondență din Viena din care redăm cele ce urmează:

„Secretarul de Stat Micu la Budapesta, Ribbentrop, gata să plece în Polonia, Gömbös la vânătoare cu Göring și oameni politici poloni, Gömbös în drum spre Hitler: această combinațiune triumfiulară nu poate fi subliniată îndeajuns.

„Este și combinația Berlin-Varșovia-Budapesta o alianță defensivă? Se naște o alianță defensivă sau ofensivă, dacă trei State revizioniste se întrunesc în împrejurări atât de bătătoare la ochi?

„Și Polonia este în cazul acesta un Stat revizionist. Statul care geograficește este încercuit este Cehoslovacia.

Aceste trei State sunt deopotrivă de interesate la căderea Cehoslovaciei. Față de această combinație în trei trebuie să ne gândim în primul rând la lucrul acesta. Dar mai trebuie să punem și întrebarea dacă sublinierea prea tare a demonstrației n'are scopul să maseze slăbiciunea ei lăuntrică.

„Există o dovadă întemeiată. Presă oficioasă din Ungaria consideră drept foarte necesar să asigure că d. Gömbös făcând această călătorie, nu se îndepărtează de Italia și Austria. Dimpotrivă. El aduce servicii ideii sale de predilecție, care vede cele două puncte finale ale axei politice externe maghiare Roma și Berlinul. Aci se află dificultatea. Nu depinde de d. Gömbös dacă există o astfel de axă, ci de Roma și de Viena. De o adevărată întărire a blocului germano-polon — ne dăm seama de exagerarea acestei expresii — poate profita Ungaria numai în cazul asocierii Italiei la această combinație. In caz negativ, politica de explozie maghiară poate servi numai la încurajarea apropierei Micii Înțelegeri de Italia, facilitând cooperarea latină în chestiunile danubiene. Și așa revizionismul cu orice preț al Ungariei este resimțit la Roma drept o deranjare permanentă a planurilor pentru Pactul Dunărean. Cu cât mai ușor ar putea opera Roma, dacă Germania ar lua asupra ei grija de Ungaria.

„Pe scurt, călătoria d-lui Gömbös ar putea fi definită drept o anticipare pripită a rupturii între Roma și Paris. Poate, de altfel să-i fie bine venit șefului guvernului italian faptul că Franța este prevenită în ce privește o evoluție care s'ar putea produce dacă nu continuă să urmeze politica de solidaritate latină“.

In numărul din 27 Septembrie, NEUE ZÜRCHER ZEITUNG scrie într'o corespondență din Viena:

„Reluarea de raporturi amicale între Ungaria și Germania este în legătură cu situația internațională și cu slăbirea poziției Italiei în Basinelul Dunării, slăbire care forțează Ungaria să-și caute amici noi“.

Același ziar din 28 Septembrie sub titlul: „Apropierea Ungariei de Germania și Polonia“, scrie într'o corespondență din Viena:

„Referirea lui „Diplomatisch Politische Korrespondenz“, la rolul întărit al Rusiei în politica dunăreană, este exactă. Cu toate că este exagerată afirmațiunea că prin tratatul ruso-ceslovac și pactul ruso-român, analog, care se pretinde că se va încheia, pătrunde un cui roșu în țările dunărene, totuși apropierea între Paris, Praga și Moscova s'a produs într'un ritm care a favorizat o reacțiune a țărilor în parte fasciste sau orientate spre dreapta. Decisivă este însă numai tendința spre formarea unui grup politic nou, din cauză că vechile tratate și alianțe prezintă spărturi în urma evoluției internaționale.

Tensiunea anglo-italiană care are drept urmare o slăbire morală a puterilor apusene, favorizează o independență mai mare a tuturor statelor orientale.

După ce înțelegerea Balcanică, mai cu seamă Turcia și Grecia, sunt orientate spre Anglia, apropierea dintre Berlin, Varșovia, Budapesta, urmărește presiunea orientală asupra Franței.

De aceea se crede în cercurile diplomatice că întorsătura Franței spre Anglia nu va putea fi oprită și în curând se va putea conta pe o largă izolare a Italiei, care probabil este mult mai înaintată decât pare“.

Presa austriacă.

In numărul din 28 Septembrie REICHPOST sub titlul: „Geneva și Europa Centrală“, publică un articol în care scrie între altele:

„Cooperarea strânsă dintre Anglia și Franța la care se tinde la Londra, este în primul rând judecată de Franța din punctul de vedere al situației din Europa Centrală. La Paris vrea să se tragă foloase din dificultățile actualei crize, îndemnându-se Anglia la condițiuni mai ferme cu privire la problema Europei Centrale, din cauză că există temeri că Germania s'ar putea folosi de sdruncinarea frontului dela Stressa, pentru a distruge combinațiunile politice ale Franței în Europa Centrală și Orientală. Această teamă se oglindește și în comentariile presei franceze provocate de călătoria d-lui Gömbös în Germania.

„De asemenea și Italia recunoaște importanța politică a acestei călătorii.

„O atenție deosebită îi atribue, în mod firesc, Cehoslovacia. Personalități cehoslovace competente așteaptă încheierea unei convenții germano-maghiare. Noul tratat va forma o nouă verigă în politica de revizuire maghiară și va duce la încercuirea din trei părți a Cehoslovaciei. Din parte maghiară oficioasă toate aceste afirmațiuni sunt desemnate drept combinațiuni neînțelepte, dar chiar în cazul când diferitele concluziuni nu sunt cu totul exacte, totuși nu se poate tăgădui im-

portanța politică a vizitei lui Gömbös în Germania. Trebuie să fim de acord cu „Gazzetta del Popolo“, care arată că această călătorie este o dovadă că și în afară de cercul Societății Națiunilor se petrec evenimente importante“.

Presa maghiară.

„8 ORAI UJSAG“ din 28 Septembrie scrie între altele:

„Vizita primului ministru maghiar în Germania, este privită la Berlin cu multă simpatie și este considerată ca o exteriorizare a bunelor raporturi dintre cele două țări. La întâlnirea dintre Gömbös și conducătorii Reichului, vor fi diferite schimburi de vederi, acestea însă nu sunt de așa natură ca să se poată deduce importante consecințe politice din vizita unui prim-ministru la bărbatii de stat ai unei țări cu care este în raporturi amicale. Presa țărilor care privesc cu oarecare enervare vizita lui Gömbös, fac diferite deducții în legătură cu faptul că la vânătoarea organizată de Göring, participă și câteva personalități ale vieții publice polone.

„Și acestea trebuiesc atribuite fanteziei excesive, deoarece, precum se știe, Göring este în foarte bune raporturi cu mai multe înalte personalități polone, al căror oaspe a fost de repetate ori“.

Ziarul insistă că vizita polonezilor este un act de curtoazie și zice că și invitația făcută lui Gömbös, este tot de această natură. In ce privește întrevederile d-lui Gömbös, susține că la ele se vor discuta legăturile economice pentru cele două țări.

Vorbind de „enervarea presei franceze“, zice că relațiile ei sunt simple combinațiuni lipsite cu totul de bază și că vizita primului ministru maghiar este un simplu gest de amicitie.

„Nu are nicio importanță de politică externă, cu atât mai puțin vreuna care ar putea fi pusă în legătură în vreun sens oarecare cu vreo altă țară“, încheie ziarul budapestan.

„AZ EST“ din 29 Septembrie într'un reportaj din Berlin, cu data de 28, referitor la vizita d-lui Gömbös în Germania, scrie printre altele:

„In cercurile diplomatice și de politică externă se precizează că vizita primului ministru Gömbös la Cancelarul Hitler, precum și întâlnirile sale cu conducătorii vieții politice germane, nu servesc niciun fel de scop politic“.

Intr'un articol de fond intitulat „Adevărul asupra unei călătorii mult comentate“, ziarul „PESTER LLOYD“ din 29 Septembrie scrie în legătură cu călătoria președintelui de consiliu d. Gömbös:

„Constatăm din nou, în mod categoric, că această călătorie nu are niciun scop politic special și concret. Totuși această călătorie poate oferi prilejul de a se strânge și mai mult relațiile cordiale și amicale care existau dinainte între Germania și Ungaria.

Svonurile privitoare la încheierea unei convenții aeriene tripartite, scrie ziarul, au fost repede și categoric desmintite prin declarația oficială dată de polonezi“.

Presa cehoslovacă.

In numărul din 27 Septembrie PRAGER PRESSE este informat din Berlin că vizita d-lui Gömbös în Germania are scopul de a crea din Ungaria o bază aeriană pentru aviatorii germani, eventual și pentru aviatorii poloni.

Presa polonă.

WARSAWSKI DZIENNIK NORODOWY din 30 Septembrie, sub titlul „Vânătoarea dela Romînten și desmintirile polone“, scrie următoarele:

„Plecarea d-lui Gombös în Germania, care a coincis cu plecarea d-lui Ribbentrop în Polonia, a fost tema diferitelor comentarii și versiuni din care rezultă că scopul vizitei d-lui Gombös are o bază politică.

„In această intrevvedere se vede o nouă acțiune a Germaniei, cu privire la Ungaria, care nu și-a uitat pretențiunile ei revizioniste.

Căutând să revizuiască hotarele actuale, continuă ziarul, Ungaria este nevoită să caute o țară care ca și ea ar fi nemulțumită de actuala hartă a Europei. De aceea, ea tinde spre Germania și caută prietenia cu Italia care are interese proprii în Balcani, fiind în antagonism cu Iugoslavia.

Aci, ungurii vor să joace un rol de mijlocitori și chiar au făcut ceva în această direcție.

„In momentul însă când Franța și Italia vor ajunge la un acord în chestiunea dunăreană, speranțele Ungariei se vor stinge. Adică, înțelegerea franco-italiană ar zădărnici sistemul politic al Germaniei și Ungariei.

„Pentru reușita tendințelor germano-ungare, are mare importanță situația Poloniei. Fără participarea noastră, continuă ziarul, construcția d-lui Gombös va întâmpina multe greutăți. De aceea, atât Germania cât și Ungaria caută să atragă Polonia“.

Criticând politica secretă a d-lui Beck, care duce o politică opusă celei franceze, ziarul se întreabă: „Oare nu trebuie să ne dăm seama că planurile germano-ungare nu sunt adaptabile pentru Polonia?“

„Prin participarea noastră la blocul ce vor să-l formeze Germanii și Ungurii, ne-am despărți definitiv de vechiul nostru sistem politic și în special de Franța, ceea ce Polonia nu va admite în niciun caz.

„Numai svonul despre adoptarea planurilor germano-ungare, a produs o impresie foarte rea și a influențat re-

lațiunile noastre atât cu Franța cât și cu România, fără să mai vorbim de Cehoslovacia, care nu este aliata noastră.

„Și este bine că s'a întâmplat așa, căci cu ocazia vizitei premierului Gombös, conchide ziarul, presa europeană a putut fi lămurită prin desmintirea oficială a Poloniei, că aceasta nu duce niciun fel de tratative nici cu Ungaria, nici cu Germania“.

KURJER PORANNY din 29 Septembrie, sub titlul: „Fanteziile politice în jurul vizitei lui Gombös“, scrie următoarele:

„Vizita premierului ungar a dat prilej presei să releve o serie de versiuni fanteziste. Astfel presa ungară atribue acestei vizite o mare însemnătate politică, iar ziarele streine creiază pe tema aceasta planuri de alianță aeriană, militară, împărțirea Cehoslovaciei, Lituaniei și alte combinații de felul acesta.

„Se vorbește, continuă ziarul, că ambasadorul Ribbentrop, care a reușit să încheie pactul cu Marea Britanie, va ocupa în conducerea afacerilor străine germane un loc de mare importanță“.

Presa iugoslavă.

VREME din 27 Septembrie ocupându-se de vizita d-lui Gombös la Berlin, sub titlurile: „Noua acțiune a primului ministru ungar. D. Gombös, pleacă în Germania pentru a asista la o vânătoare politică“, scrie următoarele:

„Cu toată declarația d-lui Gombös și caracterul inocent ce-i atribue presa ungară, călătoria premierului ungar are desigur un caracter politic.

„Scopul acestei călătorii este de a mijlocii alianța germano-italiană“.

Ziarul exprimă părerea că prezenta generalului polon Fabriciu, tocmai la vânătoarea la care a fost invitat și premierul ungar, are o semnificație deosebită.

PROBLEMA TERITORIULUI MEMEL (KLAIPEDA)

Presa franceză.

După ce relevă că, amenințarea germană asupra teritoriului Memel s'a precizat și s'a mărit în ultimul timp, ziarul LA LIBERTE din 25 Septembrie, scrie:

„In cursul ultimelor luni, Cancelarul Reichului, miniștrii, generalii și diplomații săi, au păstrat o tăcere absolută.

„Ei păreau absorbiți de preocupările lăuntrice. Congresul dela Nürnberg a rupt vălul. Două fapte care se completau, una lămurind pe cealalta, au stârnit emoție în cancelariile Europei: un discours al d-lui Hitler în care da pe față intențiunile sale și o paradă militară care ne-a destăinuit forța exactă a noii armate germane.

„Atotstăpânitorul Reichului ne anunță, fără înconjur, o viitoare agresiune contra Lituaniei. Orașelul Memel redevine așa dar, punctul nevralgic al Europei. Nu ar fi deci de mirare, să aflăm la orice moment o inechitate germană în teritoriul lituanian.

Ce vor face în acest caz marile puteri? Ce va face Societatea Națiunilor, dacă Germania, pentru prima oară, ar ataca cu lovituri de tun statutul teritorial stabilit de tratatele de pace?

„Să ne ferim de a crede că un atac german asupra Memelului și distrugerea Lituaniei, ar rămâne episoade fără urmări.

„Asemenea evenimente ar însemna primii pași ai revanșei germane spre Est, la Sud și la Vest. Pe de altă parte conflictul anglo-italian a nimicit frontul dela Stresa.

„Șovăielile Marelui Britanii riscă de a alunga Italia dezamăgită în tabăra puterilor revizioniste. S'ar zice că unii guvernanți au pierdut simțul realităților.

„Ieri, Marea Britanie, nesocotind tratatul dela Versailles, semna cu Germania un tratat naval de necezut.

„Astăzi, ea asistă nepăsătoare la provocările Germaniei, lăsând încă fără răspuns chestionarul Franței, cu privire la aplicarea Covenanțului în Europa“.

Tratând aceeași problemă, d. Wladimir d'Ormesson, IN FIGARO din 25 Septembrie, consideră că chestiunea Memelului, prin interesele politice în joc și repercusiunile la care ar putea da loc, este mult mai gravă pentru Europa, decât conflictul italo-abisinian. După ce arată că statutul orașului Memel garantat de Franța, Anglia, Italia și Japonia, ar putea funcționa, dacă lituanienii și locuitorii Memelului s'ar înțelege între dânsii. ziarul adaugă:

„Conflictul în stare latentă de care suferă Memel, nu este de ordin electoral sau parlamentar, ci de ordin etnic.

„Cancelarul Hitler, în discursul său dela Nürnberg, a somat Societatea Națiunilor și puterile garante, cerându-le să intervină pentru respectarea „drepturilor“ germane. Din nefericire, puterile garante au astăzi alte preocupări.

„In definitiv, ce interes are pentru noi această afacere? S'ar putea pune întrebarea: Să fim atenți. Statele baltice au devenit balcanii dela Nord. Acolo se încreșează interesele și influențele a trei puteri: Germania, Polonia și Rusia. Pentru Reich, Lituania din cauza Memelului constituie ultimul basin al germanismului spre răsărit. Pentru Polonia, ea reprezintă un teritoriu de vânat rezervat. Pentru Rusia, un hinterland între ea și Germania. De aceea, cele trei țări se supraveghează una pe alta, deasupra orașelor Memel și Kowno. Niciuna din ele nu ar permite alteia să se atingă de Lituania, fără de a reacționa.

„Pentru aceste motive, chestiunea Memel cât de puțin însemnată apare în sine, pune direct în cauză imensa chestiune a răsăritului european, de care va depinde într'un viitor apropiat, pacea sau incendiul final al Europei“.

In numărul din 29 Septembrie LE JOURNAL scrie:

„De ce există o problemă internațională a Memelului? Fiindcă Germania a beneficiat de un tratament de favoare în ce privește clauzele teritoriale ale tratatelor de pace. Austria a fost dislocată, fără să se fi preocupat nimeni de elementele germane detașate de căminul național. Trei milioane de Unguri au fost alipiți Cehoslovaciei, Iugoslaviei și României. Sute de mii de Bulgari au suferit aceeași soartă în favoarea monarhei dunărene și a Greciei, ne primind ca garanție decât un statut unitar al cărui unic efect a fost de altfel de a împiedeca opera de asimilare care se impune noilor State. Cu Germania s'a procedat însă altfel. S'a creat un oraș liber al Dantzigului, iar teritoriul Memel a fost înzestrat cu un statut autonom, salvându-se două din bastioanele stabilite odinioară de cavalerii teutoni la Gura Vistulei și Memelului. Dacă s'ar fi dorit perpetuarea luptelor de naționalitate nu s'ar fi acționat într'altfel“.

Autorul face apoi un istoric al faptelor provocate de această stare de lucruri și încheie:

„Ce se va întâmpla oare după alegerile care au luat aspectul unei lupte deschise între Germani și Lituanieni? Iată ceea ce explică violențele d-lui Hitler. Iată ce, în afara tuturor celorlalte considerațiuni, riscă să provoace serioase complicațiuni, fiindcă, ori care ar fi verdictul urnelor, există o disproporție covârșitoare de forțe între o Germanie mare, înarmată până în dinți, și mica Lituanié“.

Același ziar, în numărul din 30 Septembrie și sub semnătura d-lui Saint-Brice, scrie:

„Evoluția chestiunii Memel, după alegeri, va fi plină de pericole internaționale, chiar dacă conflictul ar fi limitat între germani și lituanieni.

„Intr'adevăr, toate puterile semnatare ale tratatului dela Versailles sunt interesate, de oarece este în cauză soarta frontierelor trasate de tratat.

„Toți membrii Societății Națiunilor sunt atinși, de oarece sunt obligați să apere un asociat, în caz de agresiune, chiar din partea unui Stat care nu face parte din Ligă. Ori, Germania nu va fi demisionară în mod efectiv în ziua de 14 Octombrie.

„Dar există o putere asiatică și trei puteri europene, care se găsesc într'o situație specială: Anglia, Italia, Franța și Japonia, care și-au dat garanția lor specială statutului Memel“.

D. Saint-Brice arată, apoi, motivele pentru care Statele garante ale statutului Memel sunt hotărâte să-și țină angajamentele. In concluzie, scrie:

„Astfel, circumstanțele sunt mai mult de natură să întărească solidaritatea blocului, care are misiunea de a asigura respectarea statutului Memel. Acesta este un element favorabil al situației. Este o considerație care ar fi trebuit cel puțin să aibă avantajul de a da de gândit d-lui Hitler și de a-l determina să aștepte o ocazie mai favorabilă, care i-ar putea fi dată, din nenorocire, mai repede decât ar dori“.

Presă germană.

DEUTSCHE ALLGEMEINE ZEITUNG ȘI FRANKFURTER ZEITUNG aduc un ton mai calm în protestările contra măsurilor luate de guvernul lituanian cu prilejul alegerilor din Memel. Celelalte ziare germane se întrec, care mai de care în reportajii ale samavolnicilor pre-electorale cu titluri atâțătoare împotriva guvernului lituanian. Rezultatul, scontat favorabil pentru populația germană, este socotit ca nesincer față de expresia care ar rezulta din adevărate alegeri libere.

FRANKFURTER ZEITUNG, din 27 Septembrie, publică sub semnătura Dr. Heinrich Dörge, un articol intitulat „Statutul, nimic altceva, decât Statutul“, cu subtitlul „Ce însemnează autonomia pentru Memel“. Și cu următoarea introducere redacțională:

„Având în vedere metodele electorale neleale ale Lituaniei în ținutul Memel care au fost acum criticate și de reprezentanții puterilor semnatare la Geneva, e poate nimerit să atragem atenția cât de fragilă e baza de drept pe care guvernul lituanian crede să poată acționa așa cum se întâmplă de ani de zile. Articolul următor încearcă o punere la punct a înfățișării juridice și a sursei noțiunii de autonomie, care e la baza statutului teritoriului Memel.

DEUTSCHE ALLGEMEINE ZEITUNG, din 28 Septembrie 1935, comentează în rubrica politică „Păreră noastră“, alegerile de Duminică, prognosticând izbânda germanilor din Memel. Cu toate terorizările, scrie ziarul, „alegerile de Duminică va fi cu atât mai mult un titlu al germanismului din Memel.

„Depinde de Kaunas, ea să nu fie supusă la o nouă probă de presiune și mai accentuată, coarda care pentru germanii din Memel e de pe acum gata de a plâni“.

FRANKFURTER ZEITUNG din 29 Septembrie 1935 reproduce memoriul și adresa Ligii Națiunilor către Germania, cu următorul comentariu redacțional:

„Memoriul pe care puterile semnatare ale statutului ținutului Memel, l'au adresat președintelui consiliului Ligii Națiunilor, și pe care-l aduc la cunoștința Reichului, dovedește că puterile semnatare vor să acorde bună

credință guvernului lituanian. Motivele pentru care Germania, nu se poate alătura unei atari atitudini, decât cu multe ezitări, s'au arătat destul de des. Articolul nostru de fond de azi, trage concluzia din experiențele pe care Germania a trebuit să le facă cu politica lituaniană, față de Memel. Rămâne încă hotărâtor faptul că exclusiv Lituania a fost aceea care poartă vina acestei situații atât de critice de azi, prin lezările continue, timp de un deceniu ale obligațiilor internaționale și printr'o opresiune neîncetată a germanilor din Memel.

„Chiar puterile semnatare recunosc starea precară a situației. Neliniștea germană nu-i altceva decât urmarea — care de aceea e o consecință îndreptătită și naturală — a politicii de prepotență mioapă lituaniană. Depinde de guvernul din Kaunas, de a pune capăt acestei politici“.

Articolul de fond din FRANKFURTER ZEITUNG e intitulat „The wisdom of granting autonomy“, Folosindu-se de această formulare engleză din statutul Memelului, adoptat la 1923, ziarul afirmă, că guvernul lituanian a căutat să transforme autonomia în dependență directă. Alegerile dela 29 Septembrie, pentru Parlament vor arăta întru cât a reușit.

Intreaga presă germană din 30 Septembrie, comentează cu un viu interes modul cum s'au desfășurat alegerile din Klaipeda.

Se subliniază defectuoșitatea legii electorale care a fost demonstrată în mod vizibil prin necesitatea în care s'a văzut guvernul lituan de a prelungi termenul votării.

VOELKISCHER BEOBACHTER scrie că demersurile făcute de germanii din Memel împotriva prescripțiilor legii electorale lituaniene s'au dovedit justificate dela începutul votului. Cu mult înainte am afirmat, scrie ziarul, că legea electorală lituană face aproape imposibilă votarea.

Ziarul acuză apoi poliția lituană că s'a comportat cu brutalitate față de populația germană.

DER MONTAG arată de asemenea că hotărârea guvernului lituan de a prelungi termenul alegerilor a transformat întreaga consultare populară într'o tragi-comedie.

BERLINER MONTAGSPOST scrie că impresia generală este că aceste alegeri sunt o monstruoșitate, care va fi respinsă de întreaga lume civilizată.

KREUZZEITUNG din 1 Octombrie scrie: „Dacă din cauza neconținutelor violări aduse dreptului de către Lituania, se vor ivi complicații în Europa de Nord-Est, toată greutatea răspunderilor va apăsa pe umerii puterilor care timp de zece ani au privit cu bunăvoință la călearea sistematică a convențiilor internaționale de către un Stat neînsemnat și arogant“.

Presă sovietică.

Publicând diferite știri apărute și în alte ziare europene, în legătură cu campania electorală din regiunea Memel (Klaipeda), presa sovietică insistă în special asupra propagandei național-socialiste ce se duce în vederea alegerilor în această regiune.

IZVESTIA din 23 Septembrie publică următoarea corespondență transmisă din Kaunas:

„Regiunea Klaipeda este în ajunul alegerilor. Este caracteristică că sursele de propagandă se află mai ales în

străinătate. Stațiunea de radio-difuziune dela Königsberg a întocmit un program special pentru Klaipeda, iar tonul transmisiunilor ei devine din zi în zi mai agresiv.

„Cercurile politice lituaniene cred, că nu este exclus ca Germania să atace, în caz dacă situațiunea politică externă îi va permite aceasta, regiunea Klaipeda, după alegeri. În această privință războiul italo-abisinian ar putea avea urmări în acest colțșor al Europei Orientale“.

PRAVDA din 25 Septembrie arată că în intențiunea de a intimida populația regiunii, propagandiștii național-socialiști recurg la amenințarea cu represii viitoare.

Aceeași semnificație o are — adaugă ziarul — și prelungirea manevrelor armatei germane ce se efectuează în Prusia Orientală până la 28 Septembrie.

Presă letonă.

Ziarul SEGODNEA care apare în limba rusă la Riga, arătând în numărul din 19 Septembrie că cu ocazia campaniei electorale din preajma alegerilor din regiunea Klaipeda din Lituania, național-socialiștii germani și-au intensificat acțiunea, între altele spune:

„Național-socialiștii germani au prea multe interese concentrate în regiunea Klaipeda ca să poată renunța la exercitarea influenței lor asupra teritoriului ei.

„Intr'o privință, însă, ei s'au înșelat: nu Lituania alege, ei va alege regiunea Klaipeda, populația ei lituaniană și germană. Germanii din Klaipeda sunt însă cetățeni lituanieni și nu germani. Iată de ce național-socialiștii îndreptându-și atacurile împotriva Lituaniei, au greșit ținta“.

Presă polonă.

KURJER WARSZAWSKI din 29 Septembrie. Sub titlul „Societatea Națiunilor și Klaipedul“, publică o corespondență a trimisului său special la Geneva, în care spune între altele:

„Oare Pactul Societății Națiunilor va fi tot așa de adoptat în apărarea Memelului, precum a fost luat în seamă în apărarea Abisiniei? ”

„Această întrebare a fost pusă la Geneva, însă toți s'au ferit să răspundă.

Ceea ce s'a putut afla este că soarta Memel-ului depinde în întregime de legăturile cu vecinii și nicidecum de vreo deciziune a Societății Națiunilor.

Ca răspuns la intervenția ministrului Lozoraitis, semnatarele statutului Memel-ului: Franța, Anglia și Italia s'au decis, ce e drept, într'o formă vagă, să intervie la Berlin în numele Societății Națiunilor pentru că aceasta să respecte rezultatul alegerilor.

„Aceasta probează suficient, conchide ziarul, că interesându-se de soarta Memel-ului, ea se interesează și de soarta Lituaniei“.

Presă engleză.

TIMES din 27 Septembrie ocupându-se într'un articol de fond de situația din Memel, spune că alegerile din acest teritoriu capătă în actualul moment de tensiune internațională o importanță deosebită.

Politica guvernului lituanian și discursul d-lui Hitler la Nuernberg au transformat interesul opiniei publice europene în îngrijorare, nu atât din cauza rezultatului alegerilor, cât din cauza posibilității unor evenimente serioase în viitorul apropiat.

Ziarul atribue companiei pan-germaniste și propagan-
dei național-socialiste starea de îngrijorare în care se gă-
sește populația germană din Memel.

Înainte actualului regim din Germania, constată zia-
rul, germanii din Memel trăiau în armonie cu lituanienii.

În încheiere ziarul recomandă lituanienilor ca să pro-
cedeze în alegeri cu imparțialitate, conform statutului
dat teritoriului autonom Memel de Puterile aliate în 1924,
evitând astfel orice fel de complicațiuni, atât pentru Li-
tuania cât și pentru Societatea Națiunilor.

VIZITA UNOR DEPUTAȚI FRANCEZI LA BUDAPESTA

Presa franceză.

L'ORDRE din 27 Septembrie publică un articol,
semnat de d. Emil Buré intitulat „Scandalul dela Bu-
dapesta“, prin care comentează anumite manifestații la
care s'au dat grupul de deputați francezi care au vi-
ziat recent capitala Ungariei, sub conducerea d-lui
Vallat.

D. Buré arată că aceste manifestațiuni au produs o
impresie dureroasă în Statele Micii Ințelegeri. D-sa
arată apoi că răspunzând invitației unui guvern care
în toate ocaziile a afirmat tendințele sale revizioniste,
deputații au dat dovadă de o deplină ușurință politică.

„Mergând la Budapesta, adaugă d. Buré, deputații
francezi ar fi trebuit să se țină în rezervă față de cei ce
nu visează decât să distrugă ceea ce Franța vrea să pă-
streze“.

Articolul arată apoi cât de nedrepte sunt protestă-
rile Ungariei față de situația ei actuală, și judecând
încăodată atitudinea delegației franceze spune: „Ar fi
fost de înțeleș ca șeful delegației franceze să se exta-
zieze în fața frumuseților naturale ale Ungariei, a to-
curilor ei poetice și a muzicii ei antrenante, dar nu să
se ducă într'o țară dușmană împotriva polticii Fran-
ței“.

D. Buré analizează apoi diferitele argumente de-
bitate de Ungaria în favoarea pretențiilor ei și spune
între altele: „Ungaria se plânge de Tratatul dela Tri-
anon. D. Vallat îi dă dreptate. Totuși, acest tratat a ți-
nut socoteală, pe cât a fost cu putință, de datele etno-
grafice și a aplicat principiile wilsoniene. Insuși con-
tele Tisza a recunoscut că majoritatea locuitorilor Tran-
silvaniei sunt români. Cât despre ținuturile deținute de

Iugoslavia, și despre Slovacia, cine oare la Budapesta
le poate revendica în mod serios în numele dreptului
popoarelor de a dispune de ele însele? După toate aces-
tea, oare tocmai Ungaria, care a tiranizat toate popoa-
rele de sub stăpânirea ei, s'a găsit acum atât de grijulie
pentru drepturile lor? Ne face să surâdem. Minoritățile
ungare, înglobate în Statele Micii Ințelegeri, se bucură
de un regim foarte liberal, în ce privește cultura lor,
ceea ce nu s'a întâmplat și cu minoritățile latine și slave
rămase sub legea ungară“.

D. Buré, afirmă mai departe că discursul deputatu-
lui Vallat a produs un efect dezastruos la Belgrad, Bu-
curești și Praga.

La rândul său, d. Albert Mousset, publică în JOUR-
NAL DES DEBATS, cu aceeași dată, un articol asupra
aceleiași chestiuni, arătând că luările de contact, ca
cele ale grupului de deputați francezi, pot deveni dău-
nătoare, atunci când sunt sortite să servească propa-
ganda revizionistă.

Autorul își exprimă astfel marca sa uimire față de
toastul conducătorului parlamentarilor francezi. Por-
nind de aci, d. Mousset subliniază că parlamentarii
francezi au depășit cu mult mai mult ceea ce le era în-
găduit față de gazdă, și lămurește în ce constă răspun-
derea Ungariei în marele războiu, citând diferite texte,
din sursă austriacă, cu privire la atitudinea și rolul Un-
gariei în 1914.

În concluzie, d. Mousset evidențiază greșala făcută de
deputatul Vallat, de a zgândări o nouă ofensivă împo-
triva Tratatului dela Trianon, ofensivă, care nu are
altă bază decât impresii turistice și plăceri de propa-
gandă.